פחות מד' שופכין אי דעביד עוקה שרי אי לא אסור ר' זירא אמר [א]ד' אמות תיימי פחות מד' אמות לא תיימי מאי בינייהו אמר אביי אריך וקטין איכא בינייהו תנן חצר ואכסדרה מצטרפין לד' אמות בשלמא לרבי זירא ניחא אלא לרבה קשיא [ב]תרגמא רבי זירא אליבא דרבה באכסדרה מהלכת על פני כל החצר כולה ת"ש חצר שאין בה ד' אמות על ד' אמות אין שופכין לתוכה מים בשבת בשלמא לרבה ניחא אלא לר' זירא קשיא אמר לך ר' זירא הא מני רבנן היא ומתני' ר"א בן יעקב היא ומאי דוחקיה דר' זירא לאוקמה למתני' כר"א בן יעקב אמר רבא מתניתין קשיתיה מאי איריא דתני חצר שהיא פחותה ליתני חצר שאין בה ד' אמות [א] על ד' אמות אלא לאו ש"מ דר"א בן יעקב היא ש"מ והא מרסיפא ר' אליעזר בן יעקב רישא לאו ר"א בן יעקב כולה ר"א בן יעקב היא וחסורי מיחסרא והכי קתני חצר שהיא פחותה מד' אמות אין שופכין לתוכה מים בשבת הא ד' אמות שופכין שר"א בן יעקב אומר ביב הקמור ד' אמות ברה"ר שופכין לתוכו מים בשבת: ר"א בן יעקב אומר ביב הקמור: מתני' דלא כחנניא דתניא חנניא אומר אפילו גג מאה אמה לא ישפוך לפי שאין הגג עשוי לבלוע אלא לקלח תנא [ב]במה דברים אמורים בימות החמה אבל בימות הגשמים שופך ושונה ואינו נמנע מ"ט אמר רבא אדם רוצה שיבלעו מים במקומן אמר ליה אביי והרי שופכין דאדם רוצה שיבלעו וקתני לא ישפוך (א) א"ל התם למאי ניחוש לה אי משום קלקול חצירו הא מיקלקלא וקיימא ואי משום גזירה שמא יאמרו צנורו של פלוני מקלח מים סתם צנורות מקלחים הם אמר רב נחמן בימות הגשמים עוקה מחזיק סאתים נותנין לו סאתים מחזיק סאה נותנין לו סאה בימות החמה מחזיק סאתים נותנין לו סאתים סאה אין נותנין לו כל עיקר בימות החמה נמי מחזיק סאה ניתיב ליה סאה גזרה דלמא אתי ליתן ליה סאתים א"ה בימות הגשמים נמי ליגזור התם מאי ניחוש לה אי משום קילקול הא מיקלקלא וקיימא אי משום גזירה שמא יאמרו צנורו של פלוני מקלח מים סתם צנורות מקלחין הן אמר אביי [ג]הילכך אפילו כור ואפילו כוריים: וכן שתי דיוטאות זו כנגד זו: אמר רבא אפילו עירבו אמר [ד](ליה) אביי מאי טעמא אילימא משום נפישא דמיא והתניא אחת לי עוקה ואחת לי גיסטרא בריכה ועריבה אף על פי שנתמלאו מים מערב שבת שופכין לתוכן מים בשבת אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רבא

אלא

פחות מד'. אינו ראוי לזלף ושופכן וכי נפקי מקיימא מחשבתו וגזור רבנן עליה דילמא אתי למישרי וזריקה בהדיא לרה"ר: **תיימי.** מיא כד' אמות ראוין ליבלע סאתים הלכך אי נמי נפקי לבר לא מקיימא מחשבתו: **דאריך וקטין.** כגון שישנה ח' אמות על שתים דאיכא קרקע כשיעור ד' מרובעות ויש מקום להבלע סאתים אבל לזלף אינה ראויה לרבא (ג) אסור לשפוך בלא עוקה לר' זירא לא בעי עוקה ובין למר ובין למר ד' אמות דמתני' באורך וברוחב משמע דאי לא יהיב שיעורא נמי לפותיא אין כאן שיעור מפורש כלום ומשמע אפילו רחבה משהו וליכא לאוקומי בה טעמא: **תנן החצר והאכסדרה מצטרפין לד' אמות.** לפוטרה מן העוקה. קס"ד באכסדרה העומדת חוץ לחצר כנגד אחד מן המקצועות ומצטרפת להשלים השיעור אלמא טעמא כדי שיהא שם שיעור בליעת המים הוא דהא הכא לאו ד' מרובעות נינהו דליתחזו לזלף: **באכסדרה מהלכת על פני כל החצר.** כגון חצר ארבע על שתים ואכסדרה מהלכת על פני כולה להשלים ד' על ד': **ד' אמות על ד' אמות** גרס בברייתא. אלמא מרובעות בעינן: **הא מני רבנן היא.** דלא שרו ליה משום שיעור מקום בליעת המים כדתנן במתני' [ע"א] אפילו ביב מאה אמה לא ישפוך לתוכו אלא על הגג או על החצר אלמא טעמא דידהו משום זילוף הוא וגבי ביב מגלי דעתיה דקא שפיך דלאו בר זילוף הוא ורישא דמתני' ר"א בן יעקב היא דאמר [שם] טעמא משום שיעור מקום לבליעה כדתנן [שם] ביב שהוא קמור ד' אמות: **ומאי דוחקיה דרבי זירא.** לפרושי מתני' משום דתיימי מיא ושרי ליה באריך וקטין ומיבעי ליה לאוקומי כר"א לוקמה דבעיא ד' אמות מרובעות ומשום זילוף וכרבנן: **שהיא פחותה.** משמע שחסר שיעורה הא יש בה שיעור ד' אמות על ד' אמות לא שנא בריבוע ולא שנא באריך וקטין שרי: **ליתני חצר שאינה ד' על ד' אמות.** דמשמע שאינה עשויה בריבוע זה ואפילו יש בה כשיעור: **מתני'.** דקתני לרבנן אבל שופך הוא על הגג והן יורדים לביב כלומר לצנור החקוק בו: **דלא כחנניא.** דלדידיה בחצר שרי בגג אסור. גגין שלהן לא היו משופעין אלא חלקין כעין עליות שלנו וטחין אותו בטיח מעזיבה וחוקקין צנורות לקלח גשמים ושופכין השופכין שם: **במה דברים אמורים.** דצריך עוקה: **שיבלעו במקומן.** ולא איכפת ליה דליפקו דבלאו הכי חצרו מטונפת ועומדת מפני הגשמים: **א"ל אביי והרי שופכין.** הנשפכין לו לביב ארוך מאה אמה שיש בו שיעור להיבלע בו וקא אמרו רבנן במתניתין לא ישפוך. להנך דביב קרי שופכין סתמא ולהנך דחצר קרי מים לפי שפעמים הוא מזלפן: **התם.** בימות הגשמים למאי ניחוש אי משום דניחא ליה דניפקו משום קלקול חצרו: **הא מקלקלא וקיימא.** בגשמים: **אי משום שלא יאמרו.** ואתי למעבד בימות החמה אי נמי אתי למימר שרי לזרוק בהדיא לרה"ר דמה לי בצנור ומה לי ברה"ר ממש האי נמי להכי מתכוין להא ליכא למיחש דסתם צנורות בימות הגשמים מקלחין הן ואמרי מי גשמים נינהו אבל גבי ביב בימות החמה אע"ג דיש בו שיעור ואדם רוצה שיבלעו במקומן איכא למיחש שמא יאמרו: **מחזיק סאה.** עוקה נותנין לו רשות להסתפק ולשפוך סאה והאי דקאמרי לעיל שופך ושונה ואינו נמנע ס"ל לר"נ בעוקה קטנה ושיעור מדתה קאמר תנא דברייתא דשרי: **התם למאי ניחוש לה.** אי נמי אתי למיתב סאתים לא איכפת לן דהא הוא גופיה לא יליף מינה מורכא למימר כי היכי דשרי ליה לשפוך בעוקה זו כדי לצאת לחוץ ה"נ שרי למשדינהו לברא דהא לא מקיימא מחשבתו ולא ניחא ליה דליפקו מיא דהא חצרו מקלקלא וקיימא: **ואי משום שמא יאמרו.** הרואים הרי צנורו של פלוני כו' וסבורין שהוא מתכוין לכך: **סתם צנורות כו'.** ומיהו לכתחלה לא שרינן ליה טפי משיעורא: **אמר אביי הלכך.** כיון דליכא למיחש למידי: **אפילו כור וכוריים.** קא שרי תנא דברייתא: **ואפילו עירבו.** שתי העליות דליכא למיחש אי שרי להו להני ע"י עוקה דהנך אתי לאפוקי מאני מן הבתים ולהורידן לחצר בהדיא עד שפת העוקה ברגליהם וקא מטלטל בחצר דלא מיערב אפילו הכי אסור: **משום נפישא דמיא.** דיש כאן ארבע סאים לשני בתים: **גיסטרא.** כלי חרס שנסדק ונתנו שם חציו לקבל המים. להכי נקט גיסטרא דלא חזיא לתשמישא אחרינא: **בריכה.** חריץ רחב כעין ביבר שעושין לדגים: **עריבה.** ספינה קטנה:

הכי

תנא במה דברים אמורים. פי' הקונט' במה דברים אמורים דצריך עוקה ולפירושו צ"ל דלרב נחמן דבסמוך ה"פ במה דברים אמורים שצריך עוקה של סאתים אבל בימות הגשמים אין צריך עוקה של סאתים אבל עוקה של סאה צריך ודוקא כדי מדתה שופך ושונה כה וכן פירש בקונטרס בסמוך והא דלא מייתי הש"ס הך ברייתא לעיל אמתני' דעוקה משום דבעי לאקשויי עלה ממתני' דביב ור"ת מפרש דאמתני' (ב) לא ישפוך על הביב קיימא ברייתא והא דקאמר והרי שופכין כלומר והרי ביב וגרסינן אלא למאי ניחוש לה ולא כמו שכתוב בספרים אלא התם: **מחזיק** סאתים נותן לתוכו סאתים. לאו דוקא סאתים אלא אפילו כוריים דאי לאו הכי אין חילוק בין סאתים לסאה:

לא

עין משפט נר מצוה

מ א ב ג מיי' פט"ו מהלכות שבת הלכה טז יז סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שנז סעיף א:

רבינו חננאל

בחצר שהיא פחותה מד' אמות, שופכים, אי איכא עוקה להתקבץ בה המים שרי. ואי לא נעשה כשופכים מבחוץ לחצר ברשות הרבים ואסור. רב זירא אמר בד' אמות תיימי מיא. פחות מד' אמות לא תיימי מיא בחצר, אלא נפקי ברה"ר. ואמר אביי חצר [דהיא] אריכא וקטינא (דהיא) איכא בינייהו. לרבה אסיר דהא לא מידלפי. לרב זירא שרי, דהא כיון דהיא אריכא תיימי מיא. תנן חצר ואכסדרא מיצטרפין לד' אמות. קשיא לרבה. ופריק כגון שהיתה אכסדרה מקפת את החצר שנמצאת החצר והאכסדרה ד' אמות על ד' אמות. ת"ש חצר שפחותה מד' אמות אין שופכין לתוכה מים בשבת. קשיא לר' זירא. ומשני הא רבנן היא דבעי ד' אמות על ד' אמות. ומתניתין ר' אליעזר בן יעקב היא. דתנן ביב שקמור ד' אמות ברשות הרבים שופכין לתוכו מים בשבת. הנה אע"פ שאין בו ד' אמות על ד' אמות קתני שופכין לתוכה מים בשבת. ומאי דוחקיה דרב זירא לאוקומי למתני' כר' אליעזר בן יעקב נוקמה כרבנן. אמר רבא מתני' קשיתיה מאי איריא חצר שפחותה מד' אמות ניתני חצר שאין בה ד' אמות. אלא מאי פחותה פחותה מכל צד. הא אריכא וקטינא שופכין, והכי קתני חצר שפחותה מד' אמו' אין שופכין לתוכה מים בשבת. הא יש בה ד' אמות שופכין. שר' אליעזר בן יעקב אומר ביב שקמור ד' אמות ברשות הרבים שופכין לתוכו מים בשבת. פי' ביב קמור, יי' קנא הוא ממיל מיצהדג. מתני' דקתני אבל שופך לגג והן יורדין לביב דלא כחנניה, דתניא חנניה אומר אפילו גג ק' אמות לא ישפוך

מסורת הש"ס

א) [שבת נג: יש"נג, ב) רש"ל מ"ז, ג) [נ"ל לרבנן,

הגהות הב"ח

(א) גמ' וקתני לא ישפוך א"ל נ"ב כן הוא בספרים אחרי' אבל התוס' גרסי אלא: (ב) תוס' ד"ה תנא וכו' דאמתניתין דלא ישפוך:

הגהות הגר"א

[א] גמ' תיבות על ד' אמות מוקפות.

רבינו חננאל (המשך)

לתוכו מים. לפי שאין הגג עשוי לבלע אלא לקלח לרשות הרבים. תנא במה דברי' אמו' בימות החמה אבל בימות הגשמים שופך ושונה ואינו נמנע. מאי איכא למימר שמא יאמרו צינורו של פלוני מקלח מים. סתם צינורות מקלחין הן. אמר רב נחמן בימות הגשמים עוקה מחזקת סאתים נותנין לו סאתים סאה נותנין לו סאה. בימות החמה מחזקת סאתים נותנין לו סאתים. סאה אין נותנין לו כל עיקר. ואמרינן בימות החמה נמי ניתיב לו סאה. גזירה שמא יתן לו בה סאתים. אי הכי בימות הגשמים ניגזור. ופריקנן הכי השתא בימות הגשמים במאי ניחוש לה אי משום חצירו הא קא מיקלקלא וקיימא כו'. א' אביי הילכך אפילו כור אפילו כוריים שרי. פיסקא, וכן שתי דיוטאות שני חצירות זו כנגד זו מקצ' כו'. אמר רבה אפילו עירבו שתי דיוטאות זו עם זו, אסור לשפוך זו שאין לה עוקה [ל]של זו. ומקשה אביי מאי טעמ', גזרינן דילמא אתי לאפושי בעוקה. אי הכי אפי' עירבו ניגזור דילמא אתי לאפושי יתר מבית סאתים בעוקה. ותוב מי חיישינן לרבויי מיא. והתניא אחת לי עוקה גזוזטרא בריכה ועריבה, אע"פ שנתמלאו מים מערב שבת שופכין לתוכן מים בשבת. ואסיקנא אמר רבה